

МІСЦЕ УКРАЇНИ В ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ США (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)

В умовах сучасних трансформаційних процесів у міжнародних відносинах інтерес до Сполучених Штатів Америки постійно зростає. У цьому контексті американська зовнішня політика має значний вплив на перебіг подій міжнародного життя загалом. Україна, маючи значну територію, ресурси, потенціал, є регіоном, інтерес до якого з боку США зростає. Досліджуючи зазначену тематику, ставимо за мету здійснити аналіз зовнішньополітичної стратегії США щодо України наприкінці XX – на початку XXI ст.

Поява на теренах СРСР 15 нових незалежних держав з їх численними проблемами, створювали для США досить складну ситуацію. Прагнучи не допустити відновлення імперії з центром у Москві, офіційний Вашингтон усвідомлював важливу роль новоутворених держав. Як найближче оточення Росії, вони могли стати одиницями стримування й протидії, здатних нейтралізувати відновлення впливу Росії в Євразії. Головними підставами американського підходу до країн пострадянського простору слугували геополітичні підходи.

На початку 90-х років XX ст., отримавши незалежність, Україна опинилася перед необхідністю вибору власної зовнішньополітичної стратегії. Перед керівництвом молодшої держави постало складне завдання стратегічного характеру. Адміністрація США також розробляла новий зовнішньополітичний курс щодо держав пострадянського простору, у зокрема й України.

США завжди усвідомлювали значення України для розвитку Європи в цілому та східноєвропейського регіону зокрема. Для України відносини зі США були й залишаються важливими. Адже США є “країною, політика якої суттєвим чином впливає на розвиток міжнародних подій” [1]

У перші роки незалежності України американсько-українські відносини характеризувалися становленням й виробленням основних пріоритетів, які мали завдавати динаміку співробітництва на перспективу. Якщо адміністрація Дж. Буша-старшого дещо вагалася стосовно того, якими будуть двосторонні відносини США з молодими незалежними державами пострадянського простору, то адміністрація Б. Клінтона розглядала Україну як державу, стратегічне партнерство з якою абсолютно повністю відповідає інтересам США, надаючи неабиякого значення налагодженню стосунків між державами в контексті ядерного роззброєння.

Вирішення ядерного питання (позбавлення України ракетно-ядерної зброї) згідно з підписаною 14 січня 1994 року тристоронньою Угодою, поклало початок нового етапу в американсько-українських відносинах. Б. Клінтон вважав, що після вирішення ядерного питання України американсько-українські відносини отримали змогу розвиватися в більш широкому спектрі [2]. 1994 рік у США було проголошено “роком України” й підписано Хартію українсько-американського партнерства. Американська сторона надала Україні значну економічну допомогу, а також підтримку в розбудові демократичного суспільства й проведенні ринкових реформ. [3]

Американські урядовці добре розуміли, що без вирішення внутрішньополітичних і зовнішньополітичних проблем Україні важко говорити про вихід двостороннього співробітництва на новий щабель свого розвитку.

З приходом до влади адміністрації Дж. Буша-молодшого американці менш терпимо ставилися до внутрішніх проблем в Україні. Вони давали зрозуміти, що

без проведення реформ геополітичне значення України ризикує втратити свою цінність. Відносини ускладнювалися “кольчужними” і “касетними” скандалами.

Помаранчева революція врятувала від ескалації напруги та вивела двосторонні відносини на нову траєкторію. Професор А. Мотиль зауважував: “Україна стає стратегічним партнером для Америки й водночас важливою країною на політичній і економічній карті Європи” [4].

Адміністрація Дж. Буша-молодшого активно підтримувала ідею євроатлантичної інтеграції України. Зокрема, З. Бжезинський у своєму виступі в 2005 році зазначав, що США зацікавлені в тому, щоб Україна стала членом Європейської спільноти. Він зауважував, що “Цього не мають вирішувати іноземці; ... це мають вирішувати самі українці, тому що вони хочуть цього як народ” [5].

Президент США Барак Обама підтримував євроатлантичні прагнення України та заохочував проведення реформ, оздоровлення економіки та зміцнення демократичних інституцій.

Отже, сучасна Україна посідає помітне місце в зовнішньополітичній стратегії США. Простежуючи динаміку американсько-українських відносин, можемо констатувати, що певним чином вони характеризувалися спробами адміністрації США зміцнити незалежність України, як і інших країн колишнього Радянського Союзу. На думку колишнього держсекретаря США Кандолізи Райс, Україну необхідно розглядати як серйозного чинника європейської політики, важливу ключову європейську державу. Це не менш важливо, ніж оцінювати значення України з позиції її спроможності запобігти поверненню Російської Федерації до імперських звичок [6].

Зрозуміло, що параметри й форми двостороннього співробітництва між офіційними Вашингтоном і Києвом визначаються США, а не Україною. Те, що стратегічне партнерство між державами залишається більш декларативним, аніж практичним, можна пояснити низкою чинників і стратегічною невизначеністю українських владних кіл, зокрема відсутністю чіткого бачення механізмів євроатлантичної інтеграції. Проте за умови виваженого збалансованого підходу України до співпраці зі США відносини між обома країнами можуть вийти на якісно новий рівень, коли місце й роль України у двосторонніх відносинах буде зростати.

Література:

1. *Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. № 3360-XII. – Відомості Верховної Ради України. 1993. – 3 липня.*
2. *Brzezinski Z. Second Chance. Three Presidents and the Crisis of American superpower. – New York, 2007. – S. 61.*
3. *Brzezinski Z. Вказ. праця. – С. 85.*
4. *Нова ера українсько-американського стратегічного партнерства. – Режим доступу: http://www.upp.org.ua/inform_539.html (дата перегляду. – 29.11.09).*
5. *Бжезинський З. Помаранчева революція – революція сподівань // Бжезинський Збігнієв. Україна у геостратегічному контексті. – [Перекл. з англ.]. – К.: Вид. Дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. – С. 94.*
6. *Куделя С. США должны рассматривать Украину как ключевое государство в Европе: Беседа с Кондолизой Райс, главным внешнеполитическим советником кандидата в президенты США от*

*Республиканской партии Джорджа Буша-младшего // Зеркало
недели. – 2000. – 5-11 августа.*